

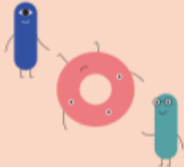

Implementatie TADA

Waarden voor verantwoord en integer datagebruik binnen Gemeente Amsterdam

concept

INCLUSIEF	ZEGGENSCHAP	MENSELIJKE MAAT	OPEN EN TRANSPARANT	LEGITIEM EN GECONTROLEERD	VAN IEDEREEN VOOR IEDEREEN
 <p>We houden rekening met de verschillen tussen individuen en groepen, zonder gelijkwaardigheid uit het oog te verliezen.</p>	 <p>Data en technologie moeten bijdragen bij aan vrijheid van bewoners.</p>	 <p>Data en algoritmen hebben niet het laatste woord. Menselijkheid gaat altijd voor.</p>	 <p>Welke data worden verzameld? Waarvoor? Daarover zijn we altijd transparant.</p>	 <p>Bewoners en gebruikers hebben zeggenschap over de vormgeving van onze digitale stad. De overheid, organisaties en bedrijven faciliteren en monitoren ontwikkelingen en gevolgen.</p>	 <p>Data die overheden, bedrijven en andere organisaties uit de stad genereren en over de stad verzamelen zijn gemeenschappelijk bezit.</p>

DUIDELIJK OVER DATA

www.tada.city

Implementatie TADA is onderdeel van het coalitieakkoord

“Het ‘tada, duidelijk over data’-manifest wordt geïmplementeerd. Dit manifest biedt een handleiding om bewust om te gaan met de mogelijkheden en bedreigingen van digitale technologieën, voor het beschermen van burgerrechten en voor eerlijke toegang tot, en het eerlijk verdelen van de opbrengsten van digitale technologieën.”

Verkenning TADA in 2018:

- Data-dilemma's in praktijk
- Beleidsanalyse

Onderdeel van de Agenda Digitale Stad In 2019:

- Bewustwordingsbijeenkomsten
- Kerngroep op vrijwillige basis
- Opleiding Data-waarden bij Amsterdamse School
- Deel van I-bewustwordingscampagne

Het belang van data groeit

De TADA-waarden gaan over het verwerven, bewaren, gebruiken en delen van data

We baseren aannames, besluiten en interventies steeds meer op data

Verwerven en bewaren

De gemeente verzamelt data

- Ihkv van werkprocessen
- Uit landelijke basisregistraties
- Meten
- Uit open data bronnen
- Inkoop
- Smart assets
- etc.

Aantal potentiële databronnen groeit exponentieel

Gebruiken

De gemeente gebruikt data

- Ihkv werkprocessen
- Datagedreven sturing
- Besluitvorming
- Beleidsvoorbereiding en -evaluatie

Monitoren, analyseren, categoriseren, voorspellen, profileren, automatiseren

Beschikbaar stellen

De gemeente deelt data

- Ihkv werkprocessen
- Vanwege een wettelijke verplichting
- Data-kwaliteit
- Data-exchange

Open data, participatie, samenwerking

Inclusief Zeggenschap Menselijke maat
Legitiem en gecontroleerd
Open en transparant Van en voor iedereen

TADA in woorden

1. Inclusief

Onze digitale stad is inclusief. We houden rekening met de verschillen tussen individuen en groepen, zonder gelijkwaardigheid uit het oog te verliezen.

2. Zeggenschap

Data en technologie moeten bijdragen bij aan vrijheid van bewoners. Data zijn dienend. Om het leven vorm te geven naar eigen inzicht, zelf informatie te verzamelen, kennis te ontwikkelen, ruimte te vinden om jezelf te organiseren.

3. Menselijke maat

Data en algoritmen hebben niet het laatste woord. We laten ruimte voor onvoorspelbaarheid. Mensen hebben het recht om digitaal vergeten te worden.

4. Legitiem en gecontroleerd

Bewoners en gebruikers hebben zeggenschap over de vormgeving van onze digitale stad. De overheid, maatschappelijke organisaties en bedrijven faciliteren dit. Zij monitoren de ontwikkeling en de maatschappelijke gevolgen.

5. Open en transparant

Welke data worden verzameld? Waarvoor? En met welke uitkomsten en resultaten? Daarover zijn we altijd transparant.

6. Van en voor iedereen

Data die overheden, bedrijven en andere organisaties uit de stad genereren en over de stad verzamelen zijn gemeenschappelijk bezit. Iedereen kan ze gebruiken. Iedereen kan er voordeel van hebben. Hier maken we gezamenlijk afspraken over.'

De TADA waarden ondersteunen afwegingen omtrent integer datagebruik

Data en het gebruik ervan zijn niet *neutraal*

Wanneer grijpen we preventief in op basis van data? Publiceren we open-data kaarten, ook als de waarde van een huis mogelijk daalt? Vinden we gezichtsherkenning in camera's wel een goed idee? Wat neem je wel mee en wat niet als indicator in je voorspellende analyses? Doen we binnen dit project aan profilering? Van wie zijn de data?

Antwoorden op deze vragen zijn context-afhankelijk.

Belangen moeten tegen elkaar worden afgewogen

Algemeen belang versus individueel belang. Surveillance versus monitoren. Publiek versus privaat. Automatische vs. menselijke controle. Omschrijven versus profileren. Waar ligt de grens? Soms biedt wet- en regelgeving ons de antwoorden over wat ethisch juist is, maar lang niet altijd.

In die gevallen moet de gemeente zelf afwegingen maken over wat verantwoord en integer is.

Uitgangspunten voor het maken van deze afwegingen

- We volgen en voldoen aan de geldende wet- en regelgeving (AVG, het stedelijk privacy kader, BIO, WOB, etc.).
- We hanteren de waarden van TADA.
- De stedelijke opgave staat daarbij op één. De TADA-waarden gelden als extra kwaliteitscriteria en zijn niet de opgave zelf.
- We maken de afwegingen gezamenlijk en interdisciplinair. Datagebruik is aanleiding tot gesprek tussen datascientists, beleidsmakers, projectmanagers, juristen, samenwerkingspartners, managers/directeuren/opdrachtgevers en andere betrokkenen
- We leggen de afwegingen en uitkomsten expliciet vast. Dit maakt verantwoording mogelijk naar het bestuur en de inwoners van de stad.
- We zijn transparant en controleerbaar over de afwegingen en de uitkomsten. Dit versterkt het democratisch proces.

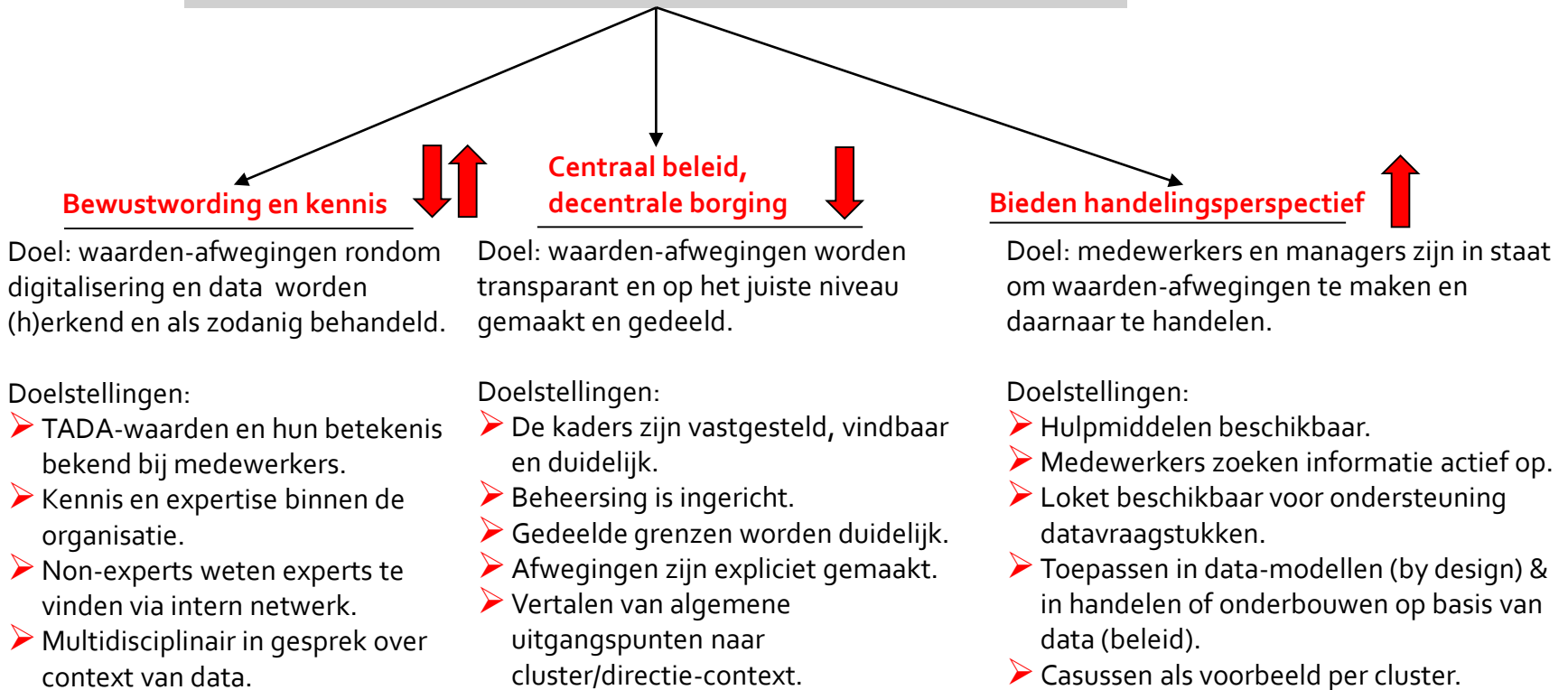
Zo komen we tot integer en verantwoord datagebruik waarbij de digitale rechten en belangen van de Amsterdammer geborgd worden

Doel van deze aanpak:

De digitale rechten en belangen van de Amsterdammer zijn in de gemeentelijke organisatie als vanzelfsprekendheden geborgd

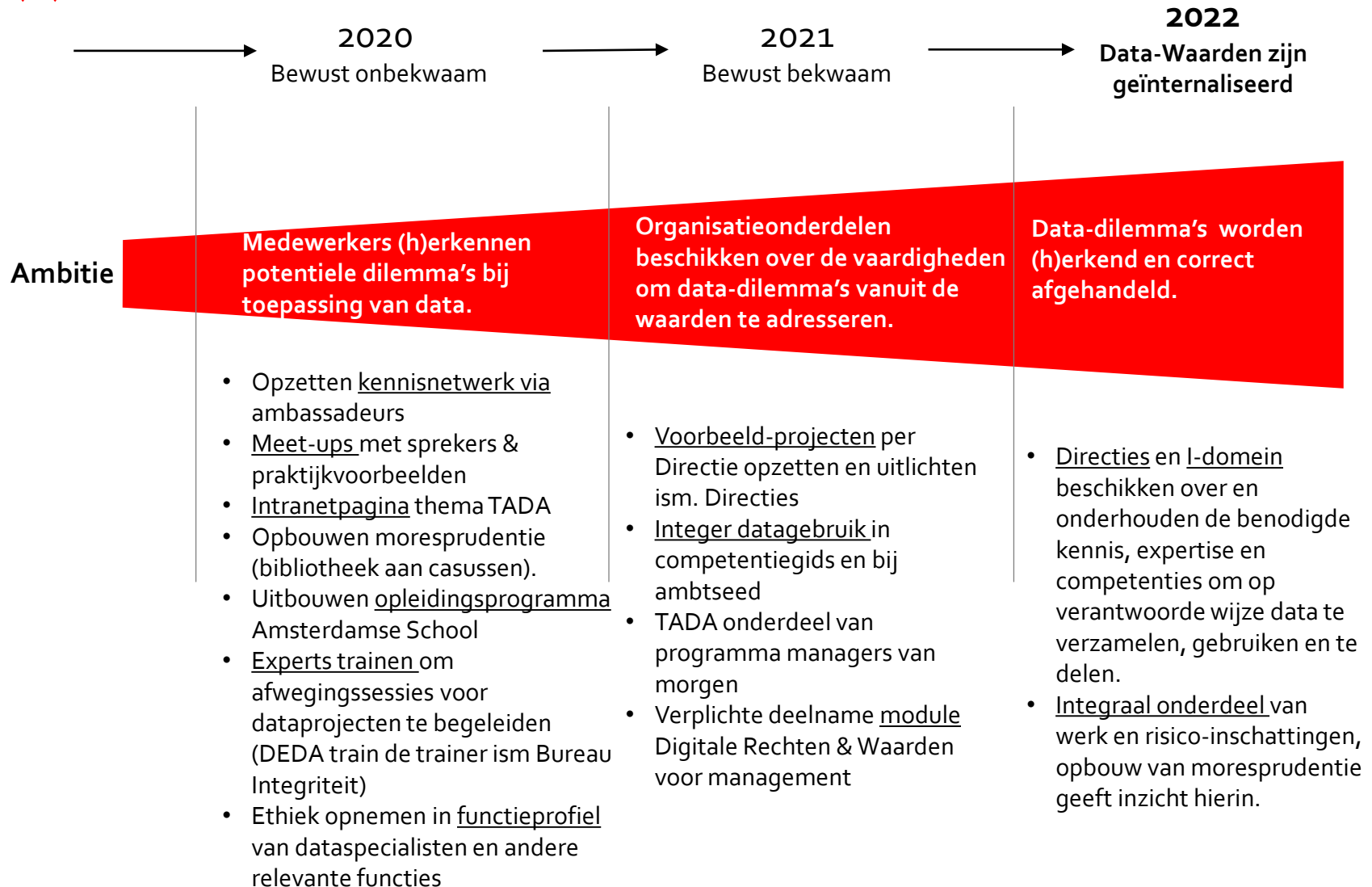
Drie parallelle lijnen om hier naar toe te werken

TADA-waarden zijn een basis voor afwegingen ten behoeve van verantwoord en integer verzamelen, gebruiken en delen van data

Bewustwording en kennis: (h)erkenning en correcte afhandeling van data-dilemma's

Centraal beleid en decentrale toepassing zorgen voor transparante data-afwegingen op het juiste niveau

2020
Bewust onbekwaam

2021
Bewust bekwaam

2022
Data-Waarden zijn
geïnternaliseerd

Ambitie

Beleidskader vaststellen en publiceren

- Uitwerken van verantwoordelijkheden rond ethische vraagstukken inclusief besluitvorming en beheersing.
- Opstellen spelregels voor het verzamelen, gebruiken en delen van data.
- Verplichte Tada-bijsluiter bij projecten om afweging expliciet maken, keuzes beknopt verantwoorden
- Aanpassing PPM-spelregels
- Data-paragraaf: data-waarden opnemen in inkoopvoorwaarden.
- Afwegingskader Data-waarden helpt professionals en om data-dilemma's te herkennen, adresseren en te behandelen.
- Bezoek cluster-MT's

Beleid en uitgangspunten worden toegepast en aangescherpt.

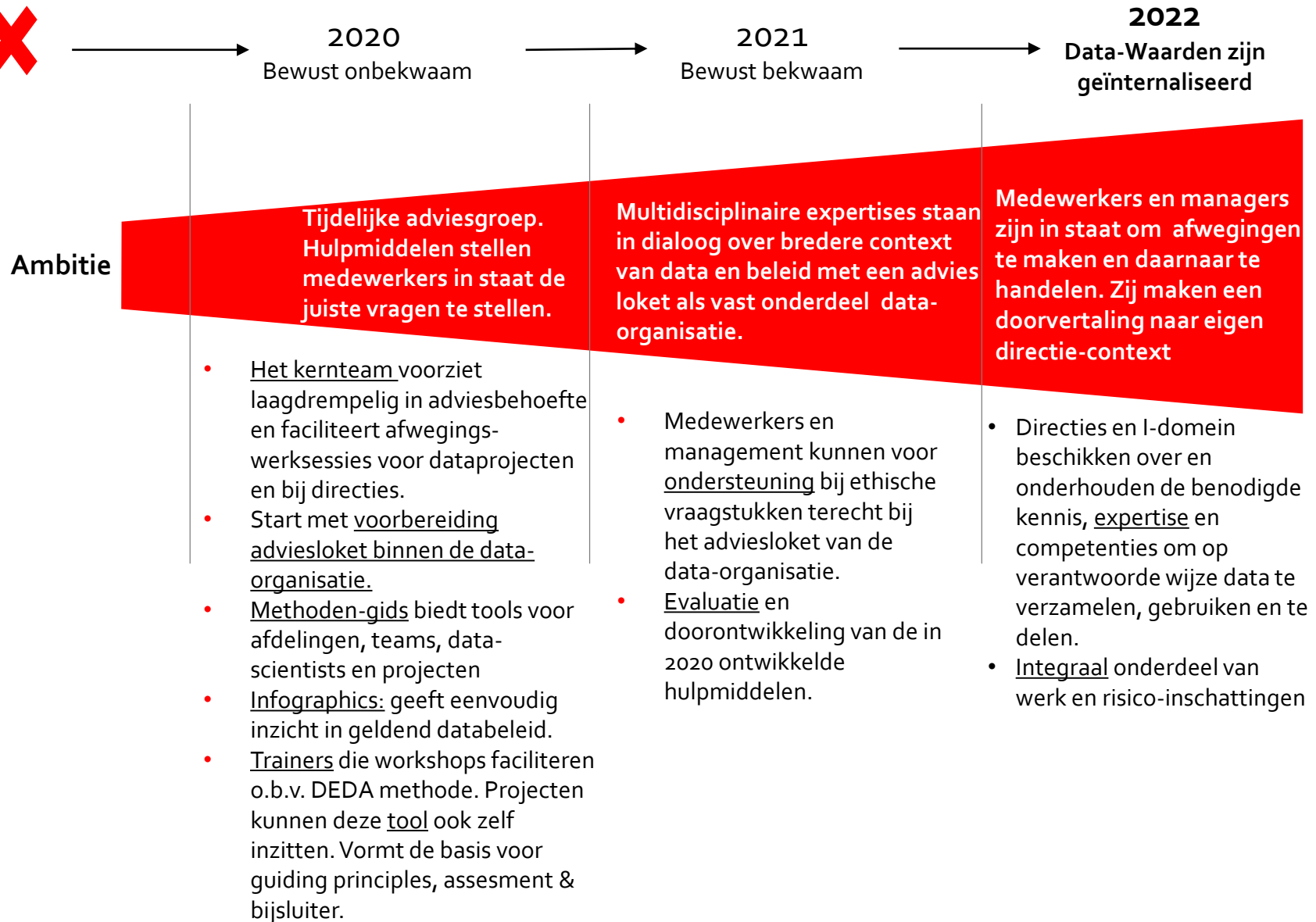
- Verder ontwikkelen van spelregels obv casussen uit de praktijk.
- Opbouwen "Moresprudentie"
- Ontdekken van gedeelde grenzen
- (Ondersteunen bij) vertalen van algemene uitgangspunten naar specifieke context (als nodig)
- Organiseren van reflectiesessies bij Directies:
  - Risico's/triggers
  - Icoon project
  - Herijking van spelregels

Ethische afwegingen worden transparant en op het juiste niveau gemaakt en gedeeld.

- Uitvoeren audits (indien gewenst door CAC).

Met advies en hulpmiddelen kunnen medewerkers en managers afwegingen maken en daarnaar handelen

Kernteam

- Werkt in opdracht van de CIO
- Verzorgt de implementatie
- Vormt de kopgroep voor organisatiebrede bewustwording
- Ondersteunt directies bij het maken van afwegingen rond datagebruik (tot het adviesloket in de dataorganisatie operationeel is)

Bij voorkeur zijn de verschillende doelgroepen en expertises in het kernteam vertegenwoordigd:

- Beleidsmakers uit Directies
- Data-scientist/-engineer/-analist
- Projectmanagers
- Informatiemanager
- Privacy-officers
- Lead-Buyer ICT
- CIO-office

Het team levert in 2020 ondersteunende hulpmiddelen, adviseert en faciliteert:

- Intranetpublicaties
- Organiseren meetups & ambassadeurs
- Methodengids
- Infographics
- Afwegingskader Data-waarden & dilemma's
- Adviezen bij ethische data-vraagstukken
- Faciliteren data-ethiek sessies voor dataprojecten
- Per cluster 1 voorbeeldcasus

Bijlage - triggers voor het maken van ethische data-afwegingen (voorbeelden, niet limitatief!)

- Gebruik van nieuwe technologie.
- 'Mensenwerk' wordt geautomatiseerd.
- Data intern/extern koppelen of delen.
- Profilering van personen of gebieden.
- Gericht sturen/beïnvloeden van gedrag.
- Voorspellende data-analyses.
- Kans op stigmatisering of versterking van ongelijkheid tussen groepen/plekken.
- Gevolgen zijn mogelijk ingrijpend op lange termijn of nog onduidelijk.
- Risicovolle verwerking van persoonsgegevens.
- Gebruik van algoritmen.
- Gevoel: 'Dit kan ik niet met droge ogen uitleggen.'

Bijlage – voorbeelden van vraagstukken

1. Algemeen vs individueel belang

Gaan we voor het meeste gewin voor de meeste mensen?

* Bijv. Open-kaart publiceren van bodemverzakking; we willen een gelijke informatiepositie.

2. Wat is de grens voor surveillance en monitoren?

In de openbare ruimte, maar ook in het almaar koppelen van data.

* Bijv. Sensoren die alleen aantallen meten, zonder te kiezen voor gezichtsherkenning software.

3. Wat is de detail-grens voor profileren?

Gedetailleerd inzoomen op specifieke kenmerken of buurtniveau kan tot versterking ervan leiden.

* Bijv. Een gezondheidsprofiel van een wijk verklaren en voorspellen, hoe vormt dat die wijk?

4. Preventief ingrijpen vs. het recht op zelfbeschikking van inwoners

Voorspellende modellen geven inzichten, maar daarop handelen is niet altijd gewenst.

* Bijv. Het belang van zelfbeschikking bewust afwegen bij potentiële schoolverlaters

5. Gerichter monitoren verkleint scope en versterkt bevindingen

Als je gericht controleert, vind je op die plekken ook meer.

* Bijv. Een Top-100 lijst met horecazaken waar extra gecontroleerd wordt.

6. Verantwoord digitaliseren vs. 'effectiviteit'

Opgaven van de stad doelmatig bedienen vs. prioriteit voor ethiek.

* Bijv. Na een geslaagde pilot een technologie als oplossing kiezen of eerst nog verder onderzoek doen naar aspecten als datakwaliteit en gevolgen voor individuele burger.

Bijlage – Rathenau over waarden, vraagstukken en voorbeelden

Waarden	Vraagstukken	Voorbeelden
Privacy	Gegevensbescherming, privacy, digitaal huisrecht, mentale privacy, surveillance, doelverschuiving	Profileren op groepsniveau, Recht op anonieme imperfectie, Recht op zelfcensuur, surveillance
Autonomie	Keuzevrijheid, vrijheid van meningsuiting, manipulatie, paternalisme	Gebrek aan keuzevrijheid, manipuleren van gedrag, recht om leven zelf vorm te geven.
Veiligheid	Informatieveiligheid, identiteitsfraude, fysieke veiligheid	Beleving van veiligheid, cybersecurity, identiteitsfraude, weerbaarheid.
Controle over technologie	Controle en inzicht in algoritmen, verantwoordelijkheid, onvoorspelbaarheid.	Transparantie, zeggenschap, eigenaarschap, onzichtbaarheid dataverzameling.
Menselijke waardigheid	Dehumanisatie, instrumentalisering, de-skilling, de-socialisatie, werkeloosheid, aansprakelijkheid	Data is niet objectief of volledig, ruimte voor toeval, mens centraal, systeem heeft niet het laatste woord, wat meet je nu <i>niet</i> ?
Rechtvaardigheid	Discriminatie, uitsluiting, gelijke behandeling, stigmatisering.	Gelijke toegang tot informatie, vooroordelen, inclusie, democratie.
Machtsverhoudingen	Oneerlijke concurrentie, uitbuiting, relatie consument-bedrijf.	Gegevensbezit (privé vs publiek), oneerlijke concurrentie, verschuiving van verantwoordelijkheden.

* Gebaseerd op het rapport 'Opwaarderen' van het Rathenau Instituut (2017).

Bijlage – samenhang met aspecten privacy, openbaarheid, informatiebeveiliging en AI

Privacy	Openbaarheid	Informatiebeveiliging	AI/algorithmen
<p>Kernvraag: Mag het? Basis is de AVG en stedelijk privacy kader. Kernvraag TADA: Willen we het? Basis is grijs gebied, sociale impact van datagebruik, breder perspectief.</p> <p>Overlap zit hem in</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebruik persoonlijke gegevens, – dataminimalisatie, – verantwoording naar bestuur en burgers. <p>Mogelijk te delen instrumentarium:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bestaande organisatielijnen – Assessment, DPIA – Data-paragraaf inkoopvoorwaarden – CPA – AVG Loket – Meldpunt ketenfouten	<p>Uitgangspunt 'openbaar tenzij' komt overeen met de TADA-waarde 'Open en transparant).</p> <p>Overlap ziet hem in het uitgangspunt dat afwegingen rond datagebruik expliciet worden vastgelegd en transparant zijn ten behoeve van verantwoording aan bestuur en burgers.</p> <p>Mogelijk te delen instrumentarium:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De organisatielijnen voor openbaarmaking – TADA-bijsluiter die gebruikt kan worden om afwegingen openbaar te maken.	<p>Uitgangspunt: als het kan, als het mag en als we het willen doen we het veilig. Basis voor informatiebeveiliging is de BIO.</p>	<p>Complete overlap. TADA geldt onverkort voor het toepassen van AI/algorithmen. Scope van TADA is echter breder dan alleen AI/algorithmen.</p> <p>Op het gebied van AI/algorithmen wordt gewerkt aan een plan van aanpak. Gezamenlijk optrekken.</p>